

Vattentjänstplan -
Planeringsunderlag

SMEDJEBACKEN
smedjebacken.se

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Bakgrund	1
1.2. Syfte.....	1
1.3. Lagar, myndighetskrav och andra styrande dokument.....	1
1.3.1. Agenda 2030 och Sveriges miljömål.....	2
1.3.2. EU:s Vattendirektiv och miljökvalitetsnormer (MKN)	2
1.4. Strategisk miljöbedömning.....	3
1.5. Ansvar och roller	3
2. Samhällsutveckling	4
3. Organisation, uppföljning och revidering	5

1. Inledning

1.1. Bakgrund

För att uppmärksamma de framtida utmaningarna och prioritera de åtgärder som är nödvändiga inom Smedjebackens kommun vad gäller vatten- och avloppsfrågor har en strategisk och långsiktig vattentjänstplan tagits fram.

Alla kommuner ska ha en aktuell vattentjänstplan enligt en ändring i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) som trädde i kraft 1 januari 2023. Det är kommunfullmäktige som beslutar om antagande och ändring av en vattentjänstplan.

Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. En vattentjänstplan ska också innehålla en skyfallsplanering, alltså kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Vattentjänstplanen ska vara ett komplement till övriga planer i kommunen, exempelvis översiktsplanen och kommande nödvattenplan. På samma sätt som en översiktsplan är ett övergripande dokument som visar på kommunens långsiktiga strategi för utveckling av kommunen så ska vattentjänstplanen visa på kommunens långsiktiga planering av vatten och avlopp i kommunen. Precis som för en översiktsplan så är vattentjänstplanen inte bindande men ska ge vägledning för det fortsatta utvecklingsarbetet i kommunen.

Kommunernas arbete med vattenfrågor styrs till även stor del av vattenmyndigheterna och deras åtgärdsprogram för att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten. Miljö kvalitetsnormerna är bindande och kommunerna ska arbeta aktivt för att uppnå dessa. I åtgärdsprogrammet för vatten 2022–2027 anges exempelvis i åtgärd 5 att kommunerna ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten och genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

I Smedjebackens kommun är Barken Vatten & Återvinning AB VA-huvudman och WBAB Wessman Barken Vatten & Återvinning AB är det bolag som har driftsansvaret för den allmänna VA-anläggningen.

Vattentjänstplanen skall aktualiseras minst vart 4:e år.

1.2. Syfte

Vattentjänstplanen är en del av kommunens övergripande planering och ska stödja samhällsutvecklingen. Detta medför att de hälso- och miljökrav som ställs på dricksvatten- och avloppshantering kan prioriteras så att största möjliga nytta ges för de ekonomiska insatser som kommer att behövas.

Vattentjänstplanen är ett verktyg för långsiktigt hållbar planering av dricksvatten- och avloppsförsörjningen i hela kommunen. Planen är en strategisk och långsiktig vägledning för den framtida VA-försörjningen.

Genom planen får kommunens förvaltningar och bolag en samordnad planering av VA-försörjningen.

Planen är ett viktigt verktyg för att informera och kommunicera med kommunens invånare gällande försörjningen av dricksvatten och avlopp.

1.3. Lagar, myndighetskrav och andra styrande dokument

Kommunernas ansvar för vatten och avlopp styrs av flera lagar. Nedan presenteras kort några av de viktigaste. Till lagarna hör även förordningar och föreskrifter som kompletterar lagarna med detaljerade bestämmelser.

- Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) ska garantera att allmän VA-försörjning ordnas ur ett långsiktigt perspektiv. Lagen innebär ett ökat ansvar för kommunen. Enligt 6 § LAV är kommunen skyldig att ordna vatten- och avloppsförsörjning om det av hälso- eller miljöskäl behöver lösas i ett

större sammanhang. När kommunen bedömer att VA-försörjning behöver lösas med en allmän anläggning beslutas om ett verksamhetsområde. Länsstyrelsen har tillsyn över att kommunen fullgör sin skyldighet enligt LAV.

- Plan- och bygglagen (PBL) styr kommunens möjlighet och skyldighet att planera och reglera bebyggelsen. Översiktsplanen är kommunens långsiktiga viljeinriktning om hur den fysiska miljön bör användas och fungerar som en riktlinje för bebyggelseutvecklingen. Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked ska bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat möjligheterna att ordna vattenförsörjning och avlopp samt förebygga vattenföroreningar.
- Miljöbalken (MB) utgör grunden för vilka krav som kan ställas på utsläpp av avloppsvatten. Lagen styr även kommunens skyldighet att utöva tillsyn över utsläppen. Avloppsvatten ska tas om hand utan risk för att olägenheter för människors hälsa eller miljön uppstår. Miljöbalken reglerar även alla vattentäkter.
- Livsmedelslagen reglerar hanteringen av dricksvatten i vattenverk, distributionen av dricksvatten och hantering av dricksvatten i livsmedelsanläggningar. Det är den som producerar dricksvatten som ansvarar för att vattenkvaliteten uppfyller de krav som finns. Utöver att reglera kommunens ansvar för vattenkvaliteten som vattenproducent reglerar lagen även kommunens ansvar för tillsyn.

1.3.1. Agenda 2030 och Sveriges miljömål

Genom Agenda 2030 och EU höjs ambitionsnivån på omställning mot en hållbar utveckling där vi behöver tillvarata våra resurser på ett bättre sätt än vad vi gör idag.

De globala hållbarhetsmålen och Sveriges miljömål styr i samma riktning. Hållbarhet har alltid tre dimensioner: den ekonomiska, den sociala och den ekologiska. För en hållbar samhällsomställning tas hänsyn till alla dimensionerna samtidigt. När det gäller miljön handlar de globala målen i Agenda 2030 och Sveriges miljömålen om samma utmaningar. Att uppnå miljömålen innebär att vi uppnår den ekologiska dimensionen av Agenda 2030.

1.3.2. EU:s Vattendirektiv och miljökvalitetsnormer (MKN)

Vattendirektivet (2000/60/EG) infördes för att långsiktigt säkra en hållbar vattenförvaltning inom EU. Det innebär att medlemsländerna ska arbeta med att bevara och förbättra vattenmiljön i grund- och ytvatten. Övergripande ska arbetet vara inriktat på att minska föroreningar, främja hållbar vattenanvändning och förbättra tillståndet för de vattenberoende ekosystemen.

Arbetet med vattendirektivet är indelat i cykler som omfattar sex år. En förvaltningscykel inleds med att vattnet kartläggs och övervakas, underlaget används sedan för att göra en statusklassning, en bedömning av vattnets nuvarande tillstånd. Ytvatten (sjöar, vattendrag, kustvatten) bedöms utifrån begreppen ekologisk och kemisk status. Grundvatten bedöms utifrån kemisk och kvantitativ status, alltså om vattenuttaget är i balans med grundvattenbildningen. Klassningen bygger på insamlad data om vattnen och expertbedömningar.

Statusklassningen i sin tur ligger till grund för miljökvalitetsnormer (MKN), dessa uttrycker den kvalitet en vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt. Det är Vattenmyndigheten som beslutar vilka miljökvalitetsnormer som ska gälla för respektive vattenförekomst. Målet är att alla vattenförekomster ska uppnå god status till år 2027.

I Sverige har vattenmyndigheterna ett utpekat ansvar för att tillgodose att vattendistriktens sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten förvaltas på ett hållbart sätt. Vattenmyndigheten tar fram åtgärdsprogram som riktar sig till kommuner och myndigheter. Här beskrivs de åtgärder som bedöms nödvändiga för att de beslutade miljökvalitetsnormerna ska uppnås i tid inom vattendistriktet. Sverige är indelat i fem vattendistrikt och Smedjebackens kommun tillhör två av dessa, Norra Östersjöns- samt Bottenhavets vattendistrikt.

För Vattentjänstplanen i Smedjebackens kommun är det främst följande gällande vattendirektivet som är aktuellt:

- Generellt inom hela EU gäller att vattnens tillstånd inte ska försämrast.
- Ekologisk och kemisk status för ytvatten är måttlig till god i hela Smedjebackens kommun. Orsaker till måttlig status är generellt förekommande problem med metaller, miljögifter och brist på fria vattenvägar. Det mesta härrör från vår historia av gruvdrift, äldre industrier och skogsbruk.
- För vattenförekomsterna Norra Barken och Södra Barken är avloppsreningsverk utpekade som en betydande påverkanskälla, och där det finns risk för att exempelvis olika miljögifter sprids till vattenförekomsten så att miljö kvalitetsnormen riskerar att överskridas. Vattenförekomsterna uppnår i nuläget inte kraven för god ekologisk eller kemisk status med avseende på ett antal prioriterade och särskilda förorenande ämnen, varav vissa kan ha sitt ursprung från avloppsreningsverk. Arbete med att förbättra reningen i anläggningarna sker och planeras, exempelvis genom utbyggnad av reningsverket i Söderbärke samt vattenparken vid Bylandet. Därmed är bedömningen att den allmänna VA-anläggningen inte kommer MKN kommer nås.
- Smedjebackens kommun har inga vattenförekomster som riskerar att inte nå god status på grund av orsaker kopplat till avlopp, exempelvis utsläpp av näringsämnen och övergödning. Förutsatt att bristfälliga avlopp åtgärdas och att inga andra försämringar tillkommer så föreligger det ej heller någon bedömd risk för övergödning i kommunens vattenförekomster.
- Smedjebackens kommun har ingen utpekad risk för försämrade dricksvattenkvalitet inom kommunen kopplat till näringsämnen.
- I den senaste statusklassningen 2016-2021 bedömdes samtliga undersökta grundvattenförekomster uppvisa god kemisk och kvantitativ status. Det finns dock en risk potentiell påverkan från jordbruk utpekad i en grundvattenförekomst.
- Konsekvenser av förändrat klimat behöver hanteras, såväl dess påverkan för dagvattenhantering som risk för påverkan på dricksvattenförsörjning (tex påverkan vid hög nederbörd). Ökad mängd och intensitet av regn kan påverka avloppsledningsnät och avloppsreningsverk.

I vattenmyndighetens förslag till åtgärder 2022 – 2027 framgår främst följande som har koppling till kommunens vattentjänstplan;

- Kommunens fysiska planering ska redovisa hur vattenanvändningen hanteras i syfte att uppnå miljö kvalitetsnormer. Samarbete mellan kommuner om övergripande vattenförvaltning. Samråd med länsstyrelse.
- Kommunerna ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.
- Kommunen ska säkerställa ett långsiktigt skydd av allmänna och enskilda vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³ / dygn

1.4. Strategisk miljöbedömning

I samband med att vattentjänstplanen tagits fram har behovet av en strategisk miljöbedömning undersökts. Vattentjänstplanen bedöms inte omfattas av kravet att genomföra en strategisk miljöbedömning. Resultat och tillhörande dokument finns i bilaga 1 till detta dokument.

1.5. Ansvar och roller

Kommunen har genom kommunfullmäktige det övergripande ansvaret för VA-försörjningen. Kommunfullmäktige beslutar om långsiktig VA-planering, verksamhetsområde, allmänna bestämmelser VA och taxekonstruktion. Kommunen har en skyldighet att fördela ansvaret för vatten och avlopp internt så att de krav som finns i lagen om allmänna vattentjänster, miljöbalken samt plan-

och bygglagen uppfylls. Ansvaret för det löpande arbetet är fördelat på VA-huvudmannen (Barken Vatten och Återvinning) och Miljö- och byggnadsnämnden.

- VA-huvudman (Barken Vatten och Återvinning) har ansvar för det som ligger inom ett verksamhetsområde för allmän VA-anläggning. VA-huvudmannen är ägare av den allmänna VA-anläggningen, vatten- och avloppsverk, pumpstationer och ledningar. VA-huvudmannen ansvarar därmed för drift och underhåll av den allmänna VA-anläggningen.
- Kommunen genom sina nämnder ansvarar för bebyggelseplanering, tillstånd och är tillsynsmyndighet enligt Miljöbalken samt har en central roll vid planering, tillsyn och kontroll av VA-anläggningar, både allmänna och enskilda. Genom sitt tillsynsansvar fångar kommunen upp behov utanför verksamhetsområden.
- Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för större allmänna VA-anläggningar och ska se till att kommunen ordnar och upprätthåller en allmän VA-anläggning där det behövs. Länsstyrelsen kan förelägga kommunen om utbyggnad av allmän VA-anläggning, om behovs finns.

Tabell 1. Ansvarsområden inom kommunen för VA-frågor

Ansvarsområde	Ansvarig
Övergripande	Kommunfullmäktige
Fysisk planering	Samhällsbyggnadsförvaltningen
Huvudman allmän VA-anläggning	Barken Vatten & Återvinning AB
Ansvar för drift och underhåll av allmän VA-anläggning	WBAB Wessman Barken Vatten & Återvinning AB
Ansvar tillsyn större allmänna VA-anläggningar	Länsstyrelsen Dalarnas län
Ansvar tillsyn mindre allmänna VA-anläggningar	Miljö- och byggnadsnämnden
Ansvar tillsyn enskild VA-anläggning	Miljö- och byggnadsnämnden
Ansvar för drift enskild VA-anläggning	Fastighetsägare

2. Samhällsutveckling

Smedjebackens kommun är en kommun i ständig tillväxt med flera pågående utvecklingsprojekt. Det byggs nya bostäder och industrier etableras och expanderas. Smedjebacken kännetecknas av närhet till vatten och natur med ett rikt båt- och sjöliv. Kommunen har många glesbygdsområden men samtidigt närhet till flera större tätorter.

Det har varit en trend med minskande befolkning men de senaste åren har befolkningmängden varit i balans. Framtidsprognoser tyder på att befolkningen i Smedjebackens kommun kommer att i stort sett vara oförändrat fram till 2050.

För att kunna växa behöver kommunen möjliggöra för befolkningsökning genom inflytt och expanderings för företag genom att erbjuda attraktiva lägen för exploatering. Detta görs genom att exempelvis peka ut särskilda strandnära områden för landsbygdsutveckling (LIS-områden). Kommunen har även detaljplanlagda områden för industri och fortsätter att arbeta för att underlätta etableringar i framtiden. Lediga kommunala tomter inom befintliga detaljplaner annonseras på kommunens hemsida Lediga tomter.

Kommunen ska arbeta för att förtäta på ett smart och hållbart sätt genom att exploatera mark som idag inte nyttjas. Exploatering ska i första hand ske där nödvändig infrastruktur, kollektivtrafik och annan service redan finns. Däremot ska inte mark som är viktig ur den gröna aspekten exploateras. Kommunen har höga naturvärden vilket behöver tas hänsyn till vid exploatering.

I samband med nya exploateringar ska alltid hänsyn tas till miljö- och klimatpåverkan genom till exempel hantering av dagvatten genom lokalt omhändertagande, möjligheter för solceller på tak eller andra liknande typer av åtgärder för att minska exploateringens miljö- och klimatpåverkan. I vissa fall kan kompensatoriska åtgärder genomföras.

Smedjebackens kommun är en ekokommun med höga ambitioner. Vi ska ha hög andel egenproducerad förnybar el- och värmeenergi samt verka för fler initiativ till förnybar energiproduktion, därför har kommunen tagit fram solcells- och vindbruksplaner samt utvecklar laddinfrastrukturen i kommunen.

För att kommunen ska kunna utvecklas enligt gällande mål och visioner samt vara resilient mot framtida klimatförändringar ställs höga krav på vår vattenförvaltning. Detta genom att skapa robusta avloppsanläggningar, hållbar dagvattenhantering och kvalitetssäkrat dricksvatten som förvaltas resurseffektivt för att lämna över ett hållbart samhälle till framtida generationer.

3. Organisation, uppföljning och revidering

Under planperioden ska en VA-grupp finnas som ansvarar för att planera, samordna och följa upp Vattentjänstplanen. Gruppen ansvarar också för att planen aktualiseras och vid behov uppdateras. VA-gruppen består av ansvariga tjänstepersoner från Samhällsbyggnadsförvaltningen och WBAB. Sammanställande är miljö- och byggavdelningen. Gruppen bör genomföra minst två möten per år.

VA-gruppen kan kalla in fler personer efter behov. VA-gruppen har att under planperioden bedöma behovet av att inkludera säkerhetsaspekter i planarbetet, till exempel genom dialog med kommunens säkerhetssamordnare.

Styrgrupp ska vara Kretsloppsgruppen. VA-gruppen ska i strategiska ställningstaganden och vägval föra dialog med styrgrupp som är beredande i ärenden som behöver beslutas i kommunstyrelse eller kommunfullmäktige.